

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

4 päivänä syyskuuta 2019 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Maataloustuotteiden yhteinen markkinajärjestely – Hedelmät ja vihannekset – Kaupan pitämistä koskevat säännöt – Alkuperämaan käsite – Asetus (EY) N:o 1234/2007 – 113 a artiklan 1 kohta – Asetus (EU) N:o 1308/2013 – 76 artiklan 1 kohta – Tavaroiden muun kuin etuuskohteluun oikeuttavan alkuperän määritelmät – Asetus (ETY) N:o 2913/92 – 23 artiklan 1 kohta ja 2 kohdan b alakohta – Asetus (EU) N:o 952/2013 – 60 artiklan 1 kohta – Delegoitu asetus (EU) 2015/2446 – 31 artiklan b alakohta – Toisessa jäsenvaltiossa suoritettut tuotantovaiheet – Elintarvikemerkinnät – Kielto käyttää merkintää, joka on omiaan johtamaan kuluttajaa harhaan – Direktiivi 2000/13/EY – 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohta – Asetus (EU) N:o 1169/2011 – 7 artiklan 1 kohdan a alakohta – 1 artiklan 4 kohta – 2 artiklan 3 kohta – Selventävät maininnat

Asiassa C-686/17,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Bundesgerichtshof (liittovaltion ylin tuomioistuin, Saksa) on esittänyt 21.9.2017 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 7.12.2017, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main eV

vastaan

Prime Champ Deutschland Pilzkulturen GmbH,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-C. Bonichot sekä tuomarit C. Toader, A. Rosas (esittelevä tuomari), L. Bay Larsen ja M. Safjan,

julkisasiamies: H. Saugmandsgaard Øe,

kirjaaja: yksikönpäällikkö M. Aleksejev,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 23.1.2019 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main eV, edustajanaan C. Rohnke, Rechtsanwalt,
- Prime Champ Deutschland Pilzkulturen GmbH, edustajanaan C. Filippitsch, Rechtsanwalt,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

- Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze, D. Klebs ja R. Kanitz, sittemmin D. Klebs ja R. Kanitz,
 - Ranskan hallitus, asiamiehinään A.-L. Desjonquères, D. Colas ja S. Horrenberger,
 - Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan A. Collabолletta, avvocato dello Stato,
 - Euroopan komissio, asiamiehinään B. Hofstötter, C. Hödlmayr ja K. Herbout-Borczak,
- kuultuaan julkisasiamiehen 4.4.2019 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
- on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee maatalouspolitiikkaa koskevien säännösten, tuotteiden alkuperää koskevien tullikoodexin säännösten ja elintarviketietojen antamista kuluttajille koskevien säännösten tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main eV (järjestö, jonka tarkoituksena on sopimattoman kilpailun estäminen, jäljempänä Zentrale) ja toisaalta Prime Champ Deutschland Pilzkulturen GmbH (jäljempänä Prime Champ) ja jossa on kyse vaatimuksesta, jolla vaaditaan Prime Champin velvoittamista lopettamaan viljeltyjen herkkusienten pitämisen kaupan maininnalla ”Alkuperä: Saksa” ilman muita selventäviä mainintoja.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Maatalouslainsäädäntö

– Asetus N:o 1234/2007

- 3 Maatalouden yhteisestä markkinajärjestelystä ja tiettyjä maataloustuotteita koskevista erityissäännöksistä 22.10.2007 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1234/2007 (EUVL 2007, L 299, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 14.4.2008 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 361/2008 (EUVL 2008, L 121, s. 1; jäljempänä asetus N:o 1234/2007), johdanto-osan 49 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Maataloustuotteiden kaupan pitämistä koskevien vaatimusten soveltaminen voi parantaa tuotannon ja kaupan pitämisen taloudellisia edellytyksiä sekä tuotteiden laatua. Näin ollen tällaisten vaatimusten soveltaminen on tuottajien, kauppiaiden ja kuluttajien edun mukaista. – –”

- 4 Asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan, jonka otsikko on ”Hedelmä- ja vihannesalan tuotteiden kaupan pitämistä koskevat lisävaatimukset”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Hedelmä- ja vihannesalan tuotteita, jotka on tarkoitettu myytäväksi tuoreena kuluttajalle, voidaan pitää kaupan ainoastaan, jos ne ovat terveitä, puhtaita ja laadultaan kauppakelpoisia ja jos alkuperämaa on ilmoitettu.”

– Täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 543/2011

- 5 Neuvoston asetuksen N:o 1234/2007 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä hedelmä- ja vihannesalan sekä hedelmä- ja vihannesjalostealan osalta 7.6.2011 annetun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 543/2011 (EUVL 2011, L 157, s. 1), jota sovelletaan 22.6.2011 alkaen, 3 artiklan 1 kohdan mukaan asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohdan vaatimuksia pidetään kaupan pitämisen yleisvaatimuksina, joita koskevat yksityiskohtaiset tiedot esitetään täytäntöönpanoasetuksen N:o 543/2011 liitteessä I olevassa A osassa.
- 6 Täytäntöönpanoasetuksen liitteessä I olevan A osan 4 kohdassa, joka koskee tuotteen alkuperän merkitsemistä, säädetään seuraavaa:

”Alkuperämaan koko nimi. Jäsenvaltioista peräisin olevissa tuotteissa merkintä on tehtävä alkuperämaan kielellä tai sellaisella kielellä, jota määrämaan kuluttajat ymmärtävät. Muissa tuotteissa merkintä on tehtävä kielellä, jota määrämaan kuluttajat ymmärtävät.”

– Asetus (EU) N:o 1308/2013

- 7 Asetus N:o 1234/2007 korvattiin maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 922/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta 17.12.2013 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 1308/2013 (EUVL 2013, L 347, s. 671).
- 8 Asetuksen N:o 1308/2013 johdanto-osan 74 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Hedelmä- ja vihannesalan tuotteita, jotka on tarkoitettu myytäväksi tuoreena kuluttajalle, olisi pidettävä kaupan ainoastaan, jos ne ovat laadultaan virheettömiä, aitoja ja kauppakelpoisia ja jos alkuperämaa on ilmoitettu. Tämän vaatimuksen moitteettoman soveltamisen varmistamiseksi ja tiettyjen erityistilanteiden ottamiseksi huomioon komissiolle olisi siirrettävä valta hyväksyä tiettyjä säädösvallan siirron nojalla annettavia delegoituja säädöksiä, jotka koskevat erityisiä poikkeuksia kyseisestä vaatimuksesta.”

- 9 Asetuksen N:o 1308/2013 75 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Kaupan pitämisen vaatimuksia voidaan soveltaa yhteen tai useampaan seuraavista tuotteista ja aloista:

--

b) hedelmät ja vihannekset;

--

6. Kuluttajien odotusten ottamiseksi huomioon sekä maataloustuotteiden tuotantoon ja kaupan pitämiseen liittyvien taloudellisten edellytysten ja maataloustuotteiden laadun parantamiseksi siirretään komissiolle valta antaa delegoituja säädöksiä 227 artiklan mukaisesti 1 kohdassa esitetyn aloja koskevan luettelon muuttamiseksi. Tällaiset delegoidut säädökset rajoitetaan tiukasti osoitettuihin tarpeisiin, jotka johtuvat muuttuvasta kuluttajakysynnästä, teknisestä kehityksestä tai tuoteinnovoinnin tarpeista, ja komission kertomuksessa Euroopan parlamentille ja neuvostolle on arvioitava erityisesti kuluttajien tarpeita, toimijoiden kustannuksia ja hallinnollista taakkaa sekä vaikutusta sisämarkkinoihin ja kansainväliseen kauppaan ja tuottajille ja loppukuluttajille koituvia etuja.”

10 Asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 ja 4 kohdan sanamuoto on seuraava:

”1. Edellä 75 artiklassa tarkoitettujen kaupan pitämisen vaatimusten lisäksi voidaan hedelmä- ja vihannesalan tuotteita, jotka on tarkoitettu myytäväksi tuoreina kuluttajille, pitää tarvittaessa kaupan ainoastaan, jos ne ovat laadultaan aitoja, virheettömiä ja myyntikelpoisia ja jos alkuperämaa on ilmoitettu.

– –

4. Tämän artiklan 1 kohdassa esitetyn vaatimuksen asianmukaisen soveltamisen varmistamiseksi ja tiettyjen erityistilanteiden huomioon ottamiseksi siirretään komissiolle valta antaa delegoituja säädöksiä 227 artiklan mukaisesti erityisistä poikkeuksista tähän artiklaan, jos ne ovat tarpeen sen soveltamiseksi asianmukaisesti.”

Tulliasetukset

– Yhteisön tullikodeksi

11 Yhteisön tullikodeksista 12.10.1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2913/92 (EYVL 1992, L 302, s. 1; jäljempänä yhteisön tullikodeksi) 23 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tietystä maasta peräisin ovat siellä kokonaan tuotetut tavarat.

2. Jossakin maassa kokonaan tuotetuilla tavaroilla tarkoitetaan:

a) siellä louhittuja kivennäist tuotteita;

b) siellä korjattuja kasvituotteita;

– –”

12 Yhteisön tullikodeksin 24 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tavara, jonka tuottamiseen on osallistunut kaksi tai useampia maita, on peräisin siitä maasta, jossa sille on suoritettu tähän tarkoitukseen varustetussa yrityksessä viimeinen merkittävä ja taloudellisesti perusteltu valmistus tai käsittely, joka on johtanut uuden tuotteen valmistukseen tai edustaa merkittävää valmistusastetta.”

– Unionin tullikodeksi

13 Yhteisön tullikodeksi korvattiin unionin tullikodeksista 9.10.2013 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 952/2013 (EUVL 2013, L 269, s. 1; jäljempänä unionin tullikodeksi).

14 Unionin tullikodeksin 59 artiklassa, jossa määritellään sen soveltamisala, säädetään seuraavaa:

”Jäljempänä 60 ja 61 artiklassa vahvistetaan säännöt tavaroiden muun kuin etuuskohteluun oikeuttavan alkuperän määrittämiseksi seuraavien soveltamiseksi

a) yhteinen tullitariffi 56 artiklan 2 kohdan d ja e alakohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä lukuun ottamatta;

- b) tavarakauppaa koskevissa unionin erityissäännöksissä vahvistetut muut toimenpiteet kuin tariffitoimenpiteet; ja
- c) muut tavaroiden alkuperään liittyvät unionin toimenpiteet.”

15 Unionin tullikoodexin 60 artiklassa, jonka otsikko on ”Alkuperäaseman saaminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Tietystä maasta tai tietyltä alueelta peräisin olevina tavaroina pidetään kyseisessä maassa tai kyseisellä alueella kokonaan tuotettuja tavaroita.

2. Tavarana, jonka tuottaminen on tapahtunut useammassa kuin yhdessä maassa tai alueella, on katsottava olevan peräisin siitä maasta tai siltä alueelta, jossa sille on suoritettu tähän tarkoitukseen varustetussa yrityksessä viimeinen merkittävä ja taloudellisesti perusteltu jalostus tai käsittely, joka on johtanut uuden tuotteen valmistukseen tai edustaa merkittävää valmistusastetta.”

– *Delegoitu asetus (EU) 2015/2446*

16 Asetuksen N:o 952/2013 täydentämisestä 28.7.2015 annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2015/2446 (EUVL 2015, L 343, s. 1) 31 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Seuraavia tavaroita on pidettävä yhdessä maassa tai yhdellä alueella kokonaan tuotettuina:

- a) kyseisestä maasta tai kyseiseltä alueelta louhitut kivennäistuotteet;
- b) siellä korjatut kasvituotteet;

– –”

17 Kyseisen asetuksen 32 artiklassa säädetään seuraavaa:

”On katsottava, että liitteessä 22-011 luetelluille tavaroille on tehty viimeinen merkittävä valmistus tai käsittely, joka on johtanut uuden tuotteen valmistukseen tai edustaa merkittävää valmiusastetta, siinä maassa tai sillä alueella, jossa tai jolla kyseisessä liitteessä vahvistetut säännöt täytetään tai joka yksilöidään kyseisissä säännöissä.”

18 Delegoidun asetuksen 2015/2446 liitteen 22-01 otsikko on ”Alkuhuomautukset ja luettelo muun kuin etuuskohteluun oikeuttavan alkuperän antavista merkittävistä jalostus- ja käsittelytoiminnoista”. Siihen ei sisälly erityissäännöstä viljeltyjen herkkusienten alkuperän määrittämisestä.

Kuluttajansuojaa koskevat normit

– *Direktiivi 2000/13/EY*

- 19 Myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20.3.2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/13/EY (EYVL 2000, L 109, s. 29) 2 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Merkinnot ja tavat, joilla ne on tehty, eivät saa:

- a) olla omiaan johtamaan ostajaa harhaan, erityisesti:
 - i) elintarvikkeen ominaispiirteiden osalta ja erityisesti sen luonteen, yksilöllisyyden, ominaisuuksien, koostumuksen, määrän, säilyvyyden, alkuperän, valmistus- tai tuotantomenetelmän osalta;
 - ii) liittämällä elintarvikkeeseen vaikutuksia tai ominaisuuksia, joita sillä ei ole;
 - iii) esittämällä elintarvikkeella olevan erityisiä ominaisuuksia, kun tosiasiallisesti kaikilla samanlaisilla elintarvikkeilla on sellaisia ominaisuuksia”.

- 20 Direktiivin 2000/13 3 artiklan 1 kohdan 8 alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Ainoastaan seuraavat tiedot on pakollisesti merkittävä elintarvikkeisiin edellytyksin, joista säädetään 4–17 artiklassa, ja jollei sanotuista artikloista muuta johdu:

– –

- 8) tarkemmat tiedot alkuperästä tai elintarvikkeen lähtöpaikasta, jos sen ilmoittamatta jättäminen saattaisi johtaa kuluttajaa olennaisesti harhaan elintarvikkeen todellisesta alkuperästä tai lähtöpaikasta”.

– *Asetus (EU) N:o 1169/2011*

- 21 Direktiivi 2000/13 korvattiin elintarviketietojen antamisesta kuluttajille, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 1924/2006 ja (EY) N:o 1925/2006 muuttamisesta sekä komission direktiivin 87/250/ETY, neuvoston direktiivin 90/496/ETY, komission direktiivin 1999/10/EY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/13/EY, komission direktiivien 2002/67/EY ja 2008/5/EY sekä komission asetuksen (EY) N:o 608/2004 kumoamisesta 25.10.2011 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 1169/2011 (EUVL 2011, L 304, s. 18).

- 22 Asetuksen N:o 1169/2011 johdanto-osan 29 ja 33 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(29) Elintarvikkeen alkuperämaa tai lähtöpaikka olisi ilmoitettava, jos sen ilmoittamatta jättäminen johtaa todennäköisesti kuluttajia harhaan kyseisen tuotteen todellisesta alkuperämaasta tai lähtöpaikasta. Alkuperämaa tai lähtöpaikka olisi kaikissa tapauksissa ilmoitettava siten, että se ei anna kuluttajalle väärää käsitystä, sekä noudattaen selvästi määritellyjä perusteita, joiden avulla luodaan toimialalle tasapuoliset toimintaedellytykset ja selkeytetään kuluttajien saamia tietoja elintarvikkeen alkuperämaasta tai lähtöpaikasta. Tällaisia perusteita ei pitäisi soveltaa tietoihin, jotka liittyvät elintarvikealan toimijan nimeen tai osoitteeseen.

– –

(33) Muuta kuin etuuskohteluun oikeuttavaa alkuperää koskevat unionin säännöt on vahvistettu – – asetuksessa (ETY) N:o 2913/92, ja sen soveltamista koskevat säännökset sisältyvät tietyistä yhteisön tullikodeksista annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2913/92 soveltamista koskevista säännöksistä 2 päivänä heinäkuuta 1993 annettuun komission asetukseen (ETY) N:o 2454/93 [(EYVL 1993, L 253, s. 1)]. Elintarvikkeiden alkuperämaan määrittäminen perustuu kyseisiin sääntöihin, jotka ovat hyvin elintarvikealan toimijoiden ja viranomaisten tiedossa, mikä helpottaa sääntöjen täytäntöönpanoa.”

23 Asetuksen N:o 1169/2011 1 artiklan 1 ja 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Tässä asetuksessa säädetään perusta kuluttajansuojan korkean tason varmistamiseksi elintarviketietojen osalta, ottaen huomioon kuluttajien erilaiset käsitykset ja tietotarpeet, ja varmistetaan samalla sisämarkkinoiden häiriötön toiminta.

– –

4. Tätä asetusta sovelletaan rajoittamatta merkintävaatimuksia, joista säädetään tiettyihin elintarvikkeisiin sovellettavissa unionin erityissäännöksissä.”

24 Mainitun asetuksen 2 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa elintarvikkeen alkuperämaalla tarkoitetaan elintarvikkeen alkuperää, sellaisena kuin se on määritelty asetuksen (ETY) N:o 2913/92 23–26 artiklan mukaisesti.”

25 Saman asetuksen 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Elintarviketiedot eivät saa johtaa harhaan, erityisesti

a) elintarvikkeen erityispiirteiden ja erityisesti sen luonteen, yksilöllisyyden, ominaisuuksien, koostumuksen, määrän, säilyvyyden, alkuperämaan tai lähtöpaikan, valmistus- tai tuotantomenetelmän osalta”.

26 Asetuksen N:o 1169/2011 8 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Elintarviketiedoista vastuussa oleva elintarvikealan toimija on toimija, jonka nimellä tai toiminimellä elintarviketta pidetään kaupan tai jos tämä toimija ei ole sijoittautunut unioniin, tuontia unionin markkinoille harjoittava toimija.”

27 Kyseisen asetuksen 26 artiklassa, jonka otsikko on ”Alkuperämaa tai lähtöpaikka”, säädetään seuraavaa:

”– –

2. Alkuperämaan tai lähtöpaikan ilmoittaminen on pakollista:

a) jos sen ilmoittamatta jättäminen voisi johtaa kuluttajaa harhaan elintarvikkeen todellisesta alkuperämaasta tai lähtöpaikasta, erityisesti siinä tapauksessa, että elintarvikkeen mukana seuraavista tiedoista tai etiketistä sellaisenaan voisi muuten saada sen käsityksen, että elintarvikkeella on eri alkuperämaa tai lähtöpaikka;

b) liitteessä XI lueteltuihin yhdistetyn nimikkeistön (CN) koodeihin kuuluvan lihan osalta. Tämän alakohdan soveltaminen edellyttää 8 kohdassa tarkoitettujen täytäntöönpanosäädösten antamista.

3. Kun elintarvikkeen alkuperämaa tai lähtöpaikka ilmoitetaan eikä se ole sama kuin pääainesosan:

- a) kyseisen pääainesosan alkuperämaa tai lähtöpaikka on myös ilmoitettava; tai
- b) on mainittava, että pääainesosan alkuperämaa ja lähtöpaikka on eri kuin elintarvikkeen alkuperämaa tai lähtöpaikka.

Tämän kohdan soveltaminen edellyttää 8 kohdassa tarkoitettujen täytäntöönpanosäädösten antamista.

– –

5. Komissio toimittaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle viimeistään 13 päivänä joulukuuta 2014 kertomukset seuraavien elintarvikkeiden alkuperämaata tai lähtöpaikkaa koskevan pakollisen ilmoituksen antamisen osalta:

- a) muu kuin naudanliha tai 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettu lihalaji;
- b) maito;
- c) maitotuotteiden ainesosana käytettävä maito;
- d) jalostamattomat elintarvikkeet;
- e) tuotteet, jotka koostuvat yhdestä ainoasta ainesosasta;
- f) ainesosat, joiden osuus on yli 50 prosenttia elintarvikkeesta.

6. Komissio toimittaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle viimeistään 13 päivänä joulukuuta 2013 kertomuksen ainesosana käytetyn lihan alkuperämaata tai lähtöpaikkaa koskevan pakollisen ilmoituksen antamisen osalta.

7. Edellä olevassa 5 ja 6 kohdassa tarkoitetuissa kertomuksissa on otettava huomioon kuluttajainformaation tarve, alkuperämaata tai lähtöpaikkaa koskevien pakollisten ilmoitusten antamisen toteuttamiskelpoisuus ja kustannus- ja hyötyanalyysi, mukaan lukien oikeudelliset vaikutukset sisämarkkinoihin ja vaikutukset kansainväliseen kauppaan.

Komissio voi liittää kertomuksiin ehdotuksia asiaan liittyvien unionin säännösten muuttamiseksi.

8. Komissio hyväksyy vaikutusarviointien jälkeen viimeistään 13 päivänä joulukuuta 2013 täytäntöönpanosäädöksiä tämän artiklan 2 kohdan b alakohdan ja 3 kohdan soveltamiseksi. Nämä täytäntöönpanosäädökset hyväksytään 48 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen.

– –”

- 28 Asetuksen N:o 1169/2011 39 artiklassa säädetään jäsenvaltioiden mahdollisuudesta ja edellytyksistä toteuttaa toimenpiteitä, jotka edellyttävät pakollisia lisätietoja.

– Täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 1337/2013

- 29 Komissio antoi 13.12.2013 täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 1337/2013 asetuksen N:o 1169/2011 soveltamissäännöistä tuoreen, jäädytetyn tai jäädytetyn sianlihan, lampaan- tai vuohenlihan ja siipikarjan lihan alkuperämaan tai lähtöpaikan ilmoittamisen osalta (EUVL 2013, L 335, s. 19). Tässä asetuksessa vahvistetaan säännöt, jotka koskevat alkuperämaan tai lähtöpaikan merkitsemistä tuoreen, jäädytetyn tai jäädytetyn sianlihan, lampaan- tai vuohenlihan ja siipikarjan lihan etikettiin.
- 30 Täytäntöönpanoasetuksen johdanto-osan kolmannen perustelukappaleen viimeisessä virkkeessä todetaan seuraavaa:

”Käsite ’alkuperä’ olisi varattava käytettäväksi lihasta, joka on saatu yhdessä ainoassa jäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa syntyneestä, kasvatetusta ja teurastetusta ja sen myötä kokonaan tuotetusta eläimestä.”

– Täytäntöönpanoasetus (EU) 2018/775

- 31 Komissio antoi myös 28.5.2018 täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2018/775 elintarviketietojen antamisesta kuluttajille annetun asetuksen N:o 1169/2011 26 artiklan 3 kohdan soveltamista koskevista säännöistä siltä osin kuin on kyse elintarvikkeen pääainesosan alkuperämaan tai lähtöpaikan ilmoittamista koskevista säännöistä (EUVL 2018, L 131, s. 8).

Saksan oikeus

- 32 Bundesgerichtshof (liittovaltion ylin tuomioistuin, Saksa) toteaa, että vuoden 2013 aikana Lebensmittel-, Bedarfsgegenstände- und Futtermittelgesetzbuchin (elintarvikkeita, kulutushyödykkeitä ja rehut tuotteita koskeva Saksan laki, BGBl. 2005 I, s. 2618; jäljempänä LFGB), sellaisena kuin se oli ennen pääasian tosiseikkojen tapahtuma-ajankohtaa, 11 §:n 1 momentin ensimmäisessä ja toisessa virkkeessä kiellettiin elintarvikkeiden kaupan pitämällä ja niiden myynnin edistäminen harhaanjohtavalla nimityksellä tai harhaanjohtavilla merkinnöillä tai esillepanolla ja erityisesti sellaisten väitteiden käyttö, jotka ovat omiaan johtamaan kuluttajaa harhaan alkuperän tai lähtöpaikan suhteen. Tämän säännöksen perusta unionin oikeudessa oli direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohta.
- 33 LFGB:n, sellaisena kuin se on ollut voimassa 13.12.2014 lähtien ja 3.6.2013 julkaistuna (BGBl. I, s. 1426), 11 §:n 1 momentin 1 kohdassa kielletään asetuksen N:o 1169/2011 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua elintarviketiedoista vastuussa olevaa elintarvikealan toimijaa tai tuojaa pitämästä kaupan elintarvikkeita tai edistämistä niiden myyntiä sellaisilla elintarviketiedoilla, jotka eivät vastaa asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan, luettuna yhdessä tämän 7 artiklan 4 kohdan kanssa, vaatimuksia. Asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan elintarviketiedot eivät saa johtaa kuluttajaa harhaan erityisesti elintarvikkeen erityispiirteiden, kuten sen alkuperämaan tai lähtöpaikan, osalta.
- 34 Bundesgerichtshof toteaa, että näiden säännösten mukaisesti harhaanjohtavuus voidaan todeta sekä LFGB:n, sellaisena kuin se oli ennen pääasian tosiseikkojen tapahtuma-ajankohtaa, 11 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen ja toisen virkkeen 1 kohdan että myös LFGB:n 11 §:n 1 momentin 1 kohdan, luettuna yhdessä asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan kanssa, perusteella.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 35 Pääasian kantaja Zentrale väittää, että Prime Champ tuottaa ja pitää kaupan viljeltyjä herkkusieniä maininnalla ”Alkuperä: Saksa”, vaikka tällainen alkuperämaan maininta on lisätietojen puuttuessa harhaanjohtava.
- 36 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kuvailee seuraavalla tavalla pääasiassa kyseessä olevien herkkusienten viljelyä. Ensimmäisessä vaiheessa raaka-aineet leikataan ja sekoitetaan 7–11 päivän ajaksi kompostointia varten Belgiassa ja Alankomaissa. Toinen tuotantovaihe on 5–6 päivää kestävä kompostin pastörointi ja käsittely Alankomaissa. Kolmannessa tuotantovaiheessa sienirihmasto ruiskutetaan 15 päivän ajaksi kompostiin. Neljännessä vaiheessa itiöemä istutetaan Alankomaissa turve- ja kalkkikerrokseen kasvatusalustalle, jossa sienet kasvavat 10–11 päivän aikana enintään 3 mm:n korkuiksi. Kasvatusalustat kuljetetaan noin 15 päivän kuluttua Saksaan, jossa Prime Champin yrityksessä noin 1–5 päivän kuluttua korjataan ensimmäinen herkkusienisato ja noin 10–15 päivän kuluttua toinen sato.
- 37 Zentrale toimitti oikeudenkäyntiä ennen Prime Champille joulukuussa 2013 lopettamiskehotuksen. Tämän jälkeen se nosti kanteen Landgerichtissa (alueellinen alioikeus, Saksa) ja vaati, että Prime Champ veloitetaan uhkasakon uhalla lopettamaan viljeltyjen herkkusienten tarjoaminen ja/tai käyttäminen elinkeinotoiminnassa maininnalla ”Alkuperä: Saksa”, koska olennaisia tuotanto- ja viljelyvaiheita ei toteuteta Saksassa.
- 38 Landgericht hylkäsi kanteen ja myös valitus hylättiin. Zentrale teki Revision-valituksen Bundesgerichtshofille.
- 39 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää, että muutoksenhakutuomioistuimen toteamusten mukaan Prime Champin herkkusienten kaupan pitämisessä käyttämä maininta ”Alkuperä: Saksa” voi johtaa kuluttajaa harhaan, koska se saa kohdeyleisön ajattelemaan, ettei ainoastaan sadonkorjuu vaan myös koko tuotantoprosessi on tapahtunut Saksassa. Bundesgerichtshof on Revision-tuomioistuimenä sidottu näihin tosiseikkoja koskeviin toteamuksiin.
- 40 Bundesgerichtshof tarkentaa myös, että koska Zentrale nojautuu esittämässään kieltovaatimuksessa uusimisvaaraan (sopimattoman kilpailun estämisestä annetun lain, Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, 8 §:n 1 momentin ensimmäinen virke), kanne on perusteltu vain silloin, jos riitautettu Prime Champin menettely oli lainvastainen sekä silloin, kun siihen ryhdyttiin vuonna 2013, että silloin kun Revision-valitusvaiheessa annetaan ratkaisu. Lisäksi tämän lain 12 §:n 1 momentin toisen virkkeen mukainen oikeus korvaukseen kehotuksen kuluista riippuu kehotuksen esittämishetkellä joulukuussa 2013 vallinneesta oikeustilasta.
- 41 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tulliasetusten tutkimisesta ilmenee, että sienten alkuperämaan pitäisi olla Saksa. Kyseinen tuomioistuin pohtii kuitenkin tulli-, maatalous- ja kuluttajansuoja-alalla annettujen hedelmien ja vihannesten, jotka on tarkoitettu myytäväksi kuluttajille tuoreina, alkuperämaata koskevien unionin oikeuden eri välineiden keskinäistä suhdetta, jotta tiedettäisiin, ovatko merkintöjä koskevat erityissäännökset kuten ne, joista säädetään maatalousalalla täytäntöönpanoasetuksessa N:o 543/2011, etusijalla asetuksen N:o 1169/2011, joka koskee elintarviketietojen antamista kuluttajille, säännöksiin nähden.
- 42 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii myös, voiko tuottaja täydentää alkuperämerkintää maininnalla muissa jäsenvaltioissa toteutetuista tuotantovaiheista välttääkseen alkuperämerkinnän harhaanjohtavuuden vuoksi annettavan lopettamismääräyksen.

43 Tässä tilanteessa Bundesgerichtshof on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Onko määritettäessä asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohdassa ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua alkuperämaan käsitettä otettava huomioon käsitteiden määritelmät, jotka sisältyvät [yhteisön] tullikoodexin 23 artiklaan ja sitä seuraaviin artikloihin ja unionin tullikoodexin 60 artiklaan?
- 2) Onko viljellyillä herkkusienillä, joiden sato korjataan kotimaassa, [yhteisön tullikoodexin] 23 artiklassa ja [unionin tullikoodexin] 60 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu kotimainen alkuperä, jos merkittäviä tuotantovaiheita suoritetaan Euroopan unionin muissa jäsenvaltioissa ja viljelty herkkusienet tuodaan vasta aikaisintaan kolme päivää ennen ensimmäistä sadonkorjuuta kotimaahan?
- 3) Onko direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan ja asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan harhaanjohtamiskieltoa sovellettava asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohdassa ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohdassa edellytettynä alkuperämerkintään?
- 4) Voidaanko asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohdassa ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohdassa edellytettynä alkuperämerkintään lisätä selvittäviä mainintoja, jotta direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa sekä asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa kielletty harhaanjohtaminen estettäisiin?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 44 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään pääasiallisesti, onko asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohtaa ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että näissä maatalousalan säännöksissä tarkoitettua alkuperämaan käsitteen määrittelemiseksi on sovellettava yhteisön tullikoodexin 23 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa sekä unionin tullikoodexin 60 artiklassa vahvistettuja määritelmiä.
- 45 Zentralen mukaan EUT-sopimuksen maataloutta koskevat määräykset eivät luo läheistä yhteyttä niihin perustuvan johdetun oikeuden ja tullilainsäädännön välille. Se väittää kuitenkin, että asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohdassa ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua käsitettä ”alkuperämaa” on tulkittava näiden säännösten merkityksen ja tarkoituksen valossa. On nimittäin aiheellista suojella kuluttajia ja antaa heille mahdollisuus tehdä valistunut ostopäätös. Se antaa esimerkin eläintuotteista, joiden osalta täytäntöönpanoasetuksessa N:o 1337/2013 säädetään eri merkintätietojen ilmoittamisesta, jotta kuluttajille annetaan riittävästi tietoa kyseisten lihojen alkuperästä.
- 46 On todettava, että asetuksissa N:o 1234/2007 ja N:o 1308/2013 ei säädetä niiden säännöksissä tarkoitettua ”alkuperämaan” määritelmää. Tullilainsäädännössä vahvistetaan kuitenkin nimenomaisesti yhteys näihin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mainitsemiin maataloussäännöksiin. Unionin tullikoodexin 59 artiklan c alakohdan mukaan nimittäin kyseisen tullikoodexin 60 ja 61 artiklassa vahvistettuja sääntöjä tavaroiden muun kuin etuuskohteluun oikeuttavan alkuperän määrittämiseksi sovelletaan muihin tavaroiden alkuperään liittyviin unionin toimenpiteisiin kuten asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohtaan ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohtaan.

- 47 Unionin tullikoodexin 59 artiklan c alakohtaa vastaavaa säännöstä ei tosin ollut yhteisön tullikoodexissa. Yhteisön tullikoodeksi ei kuitenkaan sisältänyt myöskään säännöstä, joka estäisi vihannesten muun kuin etuuskohteluun oikeuttavan alkuperän määrittämistä koskevien sääntöjen soveltamisen asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohdan ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohdan yhteydessä.
- 48 Lisäksi sekä asetuksessa N:o 1234/2007 että asetuksessa N:o 1308/2013 ja erityisesti niiden liitteessä I, joka koskee näissä asetuksissa tarkoitettuja tuotteita, viitataan yhdistettyyn nimikkeistöön. On myös niin, että asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohdan ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohdan säännöksiä, joissa säädetään alkuperämaan ilmoittamisen välttämättömyydestä samanlaisin sanamuodoin, on tulkittava, jollei toisin säädetä, samalla tavoin.
- 49 Tällaista tulkintaa tukee asetus N:o 1169/2011, jolla pyritään varmistamaan kuluttajansuojan korkea taso elintarviketietojen osalta ja jonka 2 artiklan 3 kohdassa viitataan elintarvikkeen alkuperämaan määrittämiseksi muun kuin etuuskohteluun oikeuttavan alkuperän määrittämissääntöihin eli yhteisön tullikoodexin 23–26 artiklaan. Asetuksen N:o 1169/2011 johdanto-osan 33 perustelukappaleen mukaan tämä unionin lainsäätäjän ratkaisu on perusteltu sen vuoksi, että nämä säännöt ovat ”hyvin elintarvikealan toimijoiden ja viranomaisten tiedossa, mikä helpottaa sääntöjen täytäntöönpanoa”.
- 50 Mainitussa 33 perustelukappaleessa esitetty peruste pätee myös asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohtaan ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohtaan. Alkuperämaan pakollisen merkinnän on nimittäin, jotta vastaaville säännöksille annettaisiin tehokas vaikutus ja jotta noudatettaisiin johdonmukaisuutta, perustuttava samoihin määritelmiin, olivatpa kyseessä tulli-, maatalous- tai kuluttajansuoja-asiat.
- 51 Ensimmäiseen kysymykseen on näin ollen vastattava, että asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohtaa ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että näissä maatalousalan säännöksissä tarkoitettun alkuperämaata koskevan käsitteen määrittelemiseksi on sovellettava tavaroiden muun kuin etuuskohteluun oikeuttavan alkuperän määrittämistä koskevia tullisäännöksiä eli yhteisön tullikoodexin 23 artiklaa ja sitä seuraavia artikloja ja unionin tullikoodexin 60 artiklaa.

Toinen kysymys

- 52 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy, ovatko viljellyt herkkusienet, joiden sato korjataan kotimaassa, yhteisön tullikoodexin 23 artiklassa ja unionin tullikoodexin 60 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja ”tietystä maasta” peräisin olevia tavaroita, jos merkittäviä tuotantovaiheita suoritetaan Euroopan unionin muissa jäsenvaltioissa ja viljellyt herkkusienet toimitetaan kotimaahan vasta aikaisintaan kolme päivää ennen ensimmäistä sadonkorjuuta.
- 53 Zentrale väittää, että yhteisön tullikoodexin 23 artiklan soveltamisen edellytyksenä on, että kyseinen tavara on tuotettu kokonaan jossakin maassa. Se toteaa myös, että kyseisen koodexin 24 artiklassa on kyse tilanteesta, jossa useat maat ovat osallistuneet tavarantoimintaan. Se katsoo, että lainsäätäjä on ottanut lähtökohdaksi periaatteen, jonka mukaan kasvi voidaan ”korjata” ainoastaan siinä maassa, jossa se on myös istutettu ja jonka maaperään se on sidoksissa. Tämä oletus ei kuitenkaan päde pääasian herkkusienten tapauksessa, koska sienet on istutettu yhdessä maassa siirrettävään, maa-aineksella täytettyyn säiliöön, ja ne on erotettu tästä maa-aineksesta toisessa maassa.
- 54 Toisin kuin Zentrale väittää, yhteisön tullikoodexin 24 artiklan ja unionin tullikoodexin 60 artiklan 2 kohdan, luettuina yhdessä delegoidun asetuksen 2015/2446 niiden tavaroiden alkuperää, joiden valmistuksessa käytetään useita maita tai alueita, koskevan 32 artiklan kanssa, säännöksiä ei voida soveltaa.

- 55 Yhteisön tullikoodeksin 23 artiklan 1 kohdan ja unionin tullikoodeksin 60 artiklan 1 kohdan mukaan nimittäin jossain maassa kokonaan tuotettujen tavaroiden katsotaan olevan peräisin tästä maasta. Yhteisön tullikoodeksin 23 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan jossakin maassa kokonaan tuotetuilla tavaroilla tarkoitetaan siellä korjattuja kasvituotteita. Myös delegoidun asetuksen 2015/2446 31 artiklan b alakohdassa säädetään, että yhdessä maassa tai yhdellä alueella kokonaan tuotettuina on pidettävä ”siellä korjattuja kasvituotteita”.
- 56 Kuten komissio toteaa, mainituissa tulliasetuksissa ei ole kasvituotteisiin liittyvää ilmaisun ”korjattu” määritelmää. Tämän ilmaisun määrittelemiseksi on otettava huomioon se, että viljellyistä herkkusienistä tulee tariffi- ja tilastonimikkeistöstä ja yhteisestä tullitariffista 23.7.1987 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2658/87 (EYVL 1987, L 256, s. 1) liitteessä I, sellaisena kuin se on muutettuna 4.10.2013 annetulla komission täytäntöönpanoasetuksella (EU) N:o 1001/2013 (EUVL 2013, L 290, s. 1), olevassa yhdistetyn nimikkeistön tariffinimikkeessä 0709 tarkoitettuja ”tuoreita” vihanneksia sillä hetkellä, kun ne irrotetaan alustasta. Tämä tariffinimike 0709 koskee ”muuta tuoreita tai jäädytettyjä kasviksia”, jotka mainitaan asetuksen N:o 1234/2007 liitteessä I olevassa IX osassa ja asetuksen N:o 1308/2013 liitteessä I olevassa IX osassa, ja siihen kuuluu alanimike 0709 51, jonka otsikko on ”Sienet”.
- 57 Vaikka asetuksen N:o 1169/2011 26 artiklan 2 kohdan b alakohtaan perustuvassa täytäntöönpanoasetuksessa N:o 1337/2013 säädetään erilaisten merkintätietojen ilmoittamisesta, jotta kuluttajat saavat riittävästi tietoa tuoreen, jäädytetyn tai jäädytetyn sianlihan, lampaan- tai vuohenlihan ja siipikarjan lihan alkuperästä, on todettava, ettei missään täytäntöönpanoasetuksessa ole säädetty samankaltaisia sienten alkuperämaata koskevia sääntöjä, jotka olisivat voineet perustua asetuksen N:o 1169/2011 26 artiklan 2 kohdan a alakohtaan.
- 58 Näin ollen toiseen kysymykseen on vastattava, että yhteisön tullikoodeksin 23 artiklan 1 kohtaa ja 2 kohdan b alakohtaa sekä unionin tullikoodeksin 60 artiklan 1 kohtaa, luettuina yhdessä delegoidun asetuksen 2015/2446 31 artiklan b alakohdan kanssa, on tulkittava siten, että viljeltyjen herkkusienten alkuperämaa on niiden näissä säännöksissä tarkoitettu korjausmaa riippumatta siitä, että olennaisia tuotantovaiheita toteutetaan unionin muissa jäsenvaltioissa, ja siitä, että viljeltyt herkkusienet on kuljetettu sadonkorjuualueelle vasta aikaisintaan kolme päivää ennen ensimmäistä sadonkorjuuta.

Kolmas kysymys

- 59 Kolmannella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustele, mikä on direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan ja asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan, joissa säädetään kiellosta johtaa kuluttajaa harhaan, ja alkuperämaan ilmoittamista koskevien asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohdan ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohdan soveltamisen suhde toisiinsa.
- 60 Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on todennut, vastaus tähän kysymykseen edellyttää asetuksen N:o 1169/2011 1 artiklan 4 kohdan, jonka mukaan tätä asetusta sovelletaan rajoittamatta merkintävaatimuksia, joista säädetään tiettyihin elintarvikkeisiin sovellettavissa unionin erityissäännöksissä, tulkintaa. Kyseinen tuomioistuin tiedustele, tarkoittaako ilmaisu ”rajoittamatta” sitä, että merkintöjä koskevat erityissäännökset ovat ensisijaisia, mikä tarkoittaisi sitä, että erityisesti asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklassa säädettyä yleistä harhaanjohtamiskieltoa ei voitaisi soveltaa, vai voidaanko kyseisiä sääntöjä soveltaa samanaikaisesti.
- 61 Kuten ensimmäiseen kysymykseen annetusta vastauksesta ilmenee, maataloussäännöissä eli asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohdassa ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tuoreiden vihannesten alkuperän määrittäminen perustuu tulliasetusten säännöksiin eli yhteisön tullikoodeksin 23 artiklaan ja sitä seuraaviin artikloihin ja unionin tullikoodeksin 60 artiklaan.

- 62 Myös asetuksen N:o 1169/2011 2 artiklan 3 kohdassa säädetään, että tässä asetuksessa elintarvikkeen alkuperämaalla tarkoitetaan elintarvikkeen alkuperää, sellaisena kuin se on määritelty yhteisön tullikoodiksi 23–26 artiklan mukaisesti.
- 63 Komissio voi useiden säännösten perusteella antaa erityissääntöjä. Muun muassa asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 4 kohdasta ilmenee, että komissiolla on maataloutta koskevien sääntöjen osalta toimivalta antaa delegoituja säädöksiä tuotteiden kaupan pitämistä koskevista lisävaatimuksista hedelmä- ja vihannesalalla. Komissio on kuitenkin todennut istunnossa, ettei viljeltyjä herkkusieniä koskevista tiedoista ole annettu delegoitua toimea.
- 64 Asetuksen N:o 1169/2011 26 artiklassa säädetään myös mahdollisuudesta antaa erityissäännöksiä elintarvikkeen alkuperämaan tai lähtöpaikan ilmoittamisesta. Komissio on näin ollen antanut lihoja koskevan täytäntöönpanoasetuksen N:o 1337/2013 sekä elintarvikkeen pääainesosaa koskevan täytäntöönpanoasetuksen 2018/775. Komissio on kuitenkin myös todennut, ettei se ole antanut mitään erityissääntöä sienten alkuperästä.
- 65 Komissio toteaa, että sen lähtökohtana on periaate, jonka mukaan asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdasta sovelletaan samanaikaisesti ja täydentävästi sillä tavalla, että kyseinen säännös on ensisijainen maatalousnormeihin ja tullisäännöksiin nähden. On nimittäin niin, että vaikka myös maataloussäännöstössä myönnetään kuluttajansuojalle merkitystä, juuri asetuksen N:o 1169/2011 tavoitteena on parempi tiedotus kuluttajille ja kuluttajien parempi suojaaminen. Se väittää, että näin ollen on tarpeen soveltaa lisäksi asetuksessa N:o 1169/2011 säädettyä kieltoa johtaa kuluttajaa harhaan, jotta voidaan vastata Euroopan unionin primaarioikeudessa eli Euroopan unionin perusoikeuskirjan 38 artiklassa taattuun korkeatasoisen kuluttajansuojan tavoitteeseen. Komission mukaan silloin, kun on kyse kuluttajan harhaanjohtamisesta, vain kansallinen tuomioistuin voi määrittää, mitkä valmistajan täydentävät tai korjaavat maininnat ovat tarpeen ja tarkoituksenmukaisia harhaanjohtavuuden poistamiseksi.
- 66 Ensiksi on huomattava, että asetuksessa N:o 1169/2011, kuten sillä kumotussa direktiivissä 2000/13, säädetään, kuten kyseisen asetuksen 1 artiklan 1 kohdan sanamuodosta ilmenee, ”perusta” elintarviketietojen ilmoittamiselle kuluttajille. Tässä yhteydessä sen muun muassa III luvussa säädetään alan ”yleisistä vaatimuksista”, kuten kyseisen luvun otsikosta käy ilmi, joihin kuuluu vaatimus siitä, että ”elintarviketiedot eivät saa johtaa harhaan, erityisesti elintarvikkeen – – alkuperämaan – – osalta”.
- 67 Asetuksen N:o 1169/2011 IV luvussa annetaan myös täsmällisempiä sääntöjä, joissa asetetaan velvoitteita tiettyjen tietojen mainitsemisesta. Näihin tietoihin kuuluu alkuperämaa, ”siten kuin siitä on säädetty [tämän asetuksen] 26 artiklassa”, kuten kyseisen asetuksen 9 artiklan 1 kohdan i alakohdasta ilmenee. Kyseisen 26 artiklan mukaan alkuperämaan ilmoittaminen on pakollista muun muassa siinä tapauksessa, että ”sen ilmoittamatta jättäminen voisi johtaa kuluttajia harhaan – – alkuperämaasta”.
- 68 Toiseksi unionin lainsäätäjä on nimenomaisesti säätänyt asetuksen N:o 1169/2011 1 artiklan 4 kohdassa varauman, jonka mukaan tätä perussäädöstä sovelletaan rajoittamatta elintarvikkeiden merkintöjä koskevien unionin muiden erityissääntöjen soveltamista. Lisäksi se on toistanut tämän asetuksen 26 artiklassa siinä säädettyjen erityisten merkintävaatimusten osalta tämän asetuksen 1 artiklan 4 kohdassa yleisesti esitetyn varauman, jonka mukaan unionin erityissäännöksissä säädettyjen muiden elintarvikkeita koskevien merkintävaatimusten soveltamista ei rajoiteta.
- 69 Asetuksen N:o 1169/2011 1 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että sanamuodossa ”rajoittamatta merkintävaatimuksia, joista säädetään tiettyihin elintarvikkeisiin sovellettavissa unionin erityissäännöksissä”, viitataan unionin lainsäätäjän tai komission antamiin yhdenmukaisiin säännöksiin kuten tulli- ja maatalousasioita koskevaan lainsäädäntöön. Tällainen lainsäädäntö ei kuulu kyseisen asetuksen 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan soveltamisalaan.

- 70 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 75 kohdassa, direktiiviä 2000/13 on tulkittava samalla tavoin kuin asetusta N:o 1169/2011.
- 71 Vaikka nimittäin onkin totta, että tässä direktiivissä ei viitata lainkaan tullilainsäädäntöön elintarvikkeiden alkuperän määrittämiseksi, on kuitenkin niin, että hedelmiin ja vihanneksiin muutoin sovellettavan lainsäädännön ja erityisesti asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan mukaan näitä tuotteita voidaan pitää kaupan ainoastaan, jos alkuperämaa on ilmoitettu, ja kyseinen maa määritellään, kuten edellä 51 kohdasta ilmenee, tullilainsäädännön avulla.
- 72 Koska kyseisen tuotteen kaupan pitäminen on sallittua, kun merkinnässä on tullilainsäädännön mukaan määritetty alkuperämaa, ei voida samanaikaisesti katsoa, että tällainen merkintä sellaisenaan on omiaan johtamaan ostajaa harhaan direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettulla tavalla.
- 73 Näin ollen kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa ja asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädettyä yleistä kieltoa johtaa kuluttajaa harhaan elintarvikkeiden alkuperämaan osalta ei sovelleta tuoreiden hedelmien ja vihannesten osalta asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohdassa ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohdassa edellytettyyn alkuperämerkintään.

Neljäs kysymys

- 74 Neljännellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy, voidaanko asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohdassa ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohdassa edellytettyyn alkuperämerkintään lisätä selventäviä mainintoja, jotta asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa kielletty kuluttajan harhaanjohtaminen estettäisiin.
- 75 Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ja pääasian asianosaisten, Saksan hallituksen ja komission huomautuksista ilmenee, neljäs kysymys koskee mahdollisuutta asettaa tuottajille sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevien sääntöjen mukaisesti erityinen ilmoitusvelvollisuus, kun kuluttaja pitää yhteisön tullikoodeksin 23 artiklassa ja unionin tullikoodeksin 60 artiklassa määriteltä alkuperämaata koskevaa ilmoitusta harhaanjohtavana.
- 76 Tältä osin on todettava, että – kuten myös julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 82 kohdassa – unionin lainsäätäjä on määrittänyt asetuksen N:o 1169/2011 2 artiklan 3 kohdassa selvästi ja tarkasti elintarvikkeen alkuperämaan viittaamalla yhteisön tullikoodeksin N:o 2913/92 23–26 artiklaan. Lainsäätäjä on näin ollen todennut kasvituotteista, joihin sienet kuuluvat, että näiden tuotteiden alkuperämaa on niiden korjaamismaa huolimatta niiden tuotantopaikasta.
- 77 Kaiken edellä esitetyn perusteella asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohdassa ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohdassa edellytetyn alkuperämaamerkinnän täydennykseksi ei voida edellyttää selventäviä mainintoja, jotta asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa kielletty kuluttajan harhaanjohtaminen estettäisiin. Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 87 kohdassa, direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa on tulkittava samalla tavalla.
- 78 Neljänteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että unionin oikeutta on tulkittava siten, että asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohdassa ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohdassa edellytetyn alkuperämaamerkinnän täydennykseksi ei voida edellyttää selventäviä mainintoja, jotta direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa ja asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa kielletty kuluttajan harhaanjohtaminen estettäisiin.

Oikeudenkäyntikulut

- 79 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Maatalouden yhteisestä markkinajärjestelystä ja tiettyjä maataloustuotteita koskevista erityissäännöksistä 22.10.2007 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1234/2007, sellaisena kuin se on muutettuna 14.4.2008 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 361/2008, 113 a artiklan 1 kohtaa ja maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 922/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta 17.12.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että näissä säännöksissä tarkoitetun alkuperämaata koskevan käsitteen määrittelemiseksi on sovellettava tavaroiden muun kuin etuuskohteluun oikeuttavan alkuperän määrittämistä koskevia tullisäännöksiä eli yhteisön tullikoodeksista 12.10.1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2913/92 23 artiklaa ja sitä seuraavia artikloja ja unionin tullikoodeksista 9.10.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 952/2013 60 artiklaa.
- 2) Asetuksen N:o 2913/92 23 artiklan 1 kohtaa ja 2 kohdan b alakohtaa sekä asetuksen N:o 952/2013 60 artiklan 1 kohtaa, luettuina yhdessä asetuksen N:o 952/2013 täydentämisestä tiettyjä unionin tullikoodeksin säännöksiä koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen osalta 28.7.2015 annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2015/2446 31 artiklan b alakohdan kanssa, on tulkittava siten, että viljeltyjen herkkusienten alkuperämaa on niiden näissä säännöksissä tarkoitettu korjausmaa riippumatta siitä, että olennaisia tuotantovaiheita toteutetaan Euroopan unionin muissa jäsenvaltioissa, ja siitä, että viljelty herkkusienet on kuljetettu sadonkorjuualueelle vasta aikaisintaan kolme päivää ennen ensimmäistä sadonkorjuuta.
- 3) Myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20.3.2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/13/EY 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa ja elintarviketietojen antamisesta kuluttajille, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 1924/2006 ja (EY) N:o 1925/2006 muuttamisesta sekä komission direktiivin 87/250/ETY, neuvoston direktiivin 90/496/ETY, komission direktiivin 1999/10/EY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/13/EY, komission direktiivien 2002/67/EY ja 2008/5/EY sekä komission asetuksen (EY) N:o 608/2004 kumoamisesta 25.10.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädettyä yleistä kieltoa johtaa kuluttajaa harhaan elintarvikkeiden alkuperämaan osalta ei sovelleta tuoreiden hedelmien ja vihannesten osalta asetuksen N:o 1234/2007, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella (EY) N:o 361/2008, 113 a artiklan 1 kohdassa ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohdassa edellytettyyn alkuperämerkintään.
- 4) Unionin oikeutta on tulkittava siten, että asetuksen N:o 1234/2007, sellaisensa kuin se on muutettuna asetuksella N:o 361/2008, 113 a artiklan 1 kohdassa ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohdassa edellytetyn alkuperämaamerkinnän täydennykseksi ei voida edellyttää selventäviä mainintoja, jotta direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa ja asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa kielletty kuluttajan harhaanjohtaminen estettäisiin.

Allekirjoitukset